

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

УСНА ІСТОРІЯ

Силабус освітнього компонента

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Освітня програма	Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Денна/заочна
Курс, семестр	Другий, третій
Обсяг дисципліни	3 кредити (90 год.)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік
Мова викладання	Українська
Інформація про викладача	Гамрецька Галина Степанівна, кандидат філософських наук, доцент
Контактний телефон, e-mail	0688341313, mariafanten@ukr.net
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Усна історія в соціогуманітарних студіях. Мета і завдання курсу. Генеза терміну «усна історія» (Алан Невінс). Причини виникнення інтересу до усної історії в ХХ ст. Становлення та еволюція усної історії як напряму досліджень. Чотири парадигми розвитку усної історії (Алістер Томпсон). Інституалізація усної історії. Усна історія vs історія. Усна історія та міждисциплінарні студії.

Тема 2. Усноісторичні дослідження в Україні: становлення, етапи розвитку, проекти. Дослідження за методом усної історії в Україні: трансляція світового досвіду і місцеві особливості. Науково-дослідницький проект «Образи сили духу: Жива історія підпільного життя Української Греко-Католицької Церкви 1946–1989 рр.» (1982 р.). Інституціалізація усної історії в Україні. Конференція з усної історії у 1994 р. у Львові. Створення і діяльність Української асоціації усної історії. Конференції УАУІ. Українські дослідницькі центри з усної історії. Проекти з усної історії: міжнародний та український досвід. «Трансформація громадянського суспільства: Усна історія української селянської культури 1920–30-х років»; «Розпад Радянського Союзу. Усна історія незалежної України»; Міжнародний проект біографічної документації рабської та примусової праці.

Тема 3. Організація усноісторичного дослідження. Обґрунтування дослідження. Вибір та пошук респондентів. Вибір типу інтерв'ю. Різновиди інтерв'ю: наративне, напівструктуроване, структуроване. Індивідуальне і групове інтерв'ю. Біографічне і проблемне інтерв'ю. Лейтмотивне і фокусоване інтерв'ю. Розробка схеми та технічна підготовка до інтерв'ю. «Ситуація інтерв'ю». Супровідна документація.

Тема 4. Транскрибування та видання джерел усної історії. Транскрибування як

перший етап інтерпретації. Транскрипт інтерв'ю. Транскрипція усних повідомлень науково-критичним методом. Транскрипція усних повідомлень науково-популярним методом. Археографічне оформлення текстів-транскрипцій джерел усної історії. Основні види та форми публікації усних джерел. Правові та етичні питання видання джерел усної історії

Тема 5. Метод усної історії в шкільній практиці. Дидактичні можливості усно-історичних методик. Робота з усними свідченнями на уроках історії. Звичайні люди у великій історії. Локальна історія. Регіональні герої. Важлива історична подія та важлива подія в біографії. Хронологія сім'ї. Родинні історії. «Шкала часу» в історії родини. Віртуальний фотоальбом чи музей; сайт родини. Соціально-генеологічна діаграма родини: сутність та методика розробки. Усні свідчення у музейній справі. Підготовка освітніх і виховних проектів. Навчальні проекти з усної історії: досвіди освітнього проекту «Усна історія». Методика організації проекту. Обґрунтування вибору теми проекту. Підготовка учнів до виконання проекту. Технічні параметри свідчення. День проекту. Методика проведення наративного біографічного інтерв'ю в умовах учнівського проекту.

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни є інтерпретація історичного матеріалу засобами усної історії.

Мета вивчення дисципліни: навчити студентів проводити самостійні дослідження з використанням методу усної історії, здійснювати первинне опрацювання та аналіз інтерв'ю як джерела з урахуванням зарубіжних і вітчизняних усноісторичних практик та сучасних методологічних викликів.

Завдання вивчення дисципліни:

- ознайомити студентів з теоретичними і практичними засадами усної історії;
- сформувані практичні навички опрацювання усноісторичних джерел та їхнього застосування у викладацькій та дослідницькій роботі;
- навчити укладати програму інтерв'ю і проводити самостійне поглиблене інтерв'ю;
- сформувані навички розшифрування, первинного кодування та аналізу усного інтерв'ю.

У результаті вивчення дисципліни у студента мають бути сформовані **знання та уявлення** про:

- особливості об'єкта історичного пізнання;
- понятійно-категоріальний апарат історичної науки;
- закономірності й особливості історичного процесу та історичного пізнання;
- методику опрацювання історичних джерел;
- основні світові та вітчизняні дослідження і практики в галузі усної історії, переваги та недоліки усної історії як методу історичних студій;
- сфери застосування усно-історичних досліджень;
- різновиди інтерв'ю: наративне, напівструктуроване, структуроване; індивідуальне і групове; біографічне і проблемне; лейтмотивне і фокусоване;
- послідовність етапів проведення поглибленого інтерв'ю;
- процедури первинного опрацювання та зберігання інтерв'ю;
- особливості функціонування пам'яті особи під час індивідуального інтерв'ю.

На підставі перелічених знань з курсу студент повинен **вміти**:

- орієнтуватися в сучасних методах історичного дослідження;
- аналізувати історичний процес з позицій сучасних теоретико-методологічних напрямів історичної науки;
- застосовувати логіку історичного мислення та історичного пізнання до оцінки фактів, подій та явищ історичного процесу;
- аналізувати інформацію, інтерпретувати гуманітарні тексти, виявляти рівень їхньої достовірності та аргументованості;
- свідомо володіти технологіями зв'язків між науками;

- залучати метод усно-історичних досліджень для оцінки історичного досвіду суспільства;
- характеризувати усне джерело;
- розробляти проблематику інтерв'ю та складати різні види питальників;
- організувати і провести самостійне інтерв'ювання;
- володіти навичками щодо транскрибування, інтерпретації й презентації матеріалів усно-історичних пошукувань;
- керувати проектами, заснованими на застосуванні методу усної історії;
- за результатами усно-історичного дослідження формулювати висновки, які можна захищати в науковому контексті та застосовувати їх у практичній діяльності.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни. Курс «Усна історія» тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як-от: «Контроверсійні питання історії України», «Технології навчання історії та громадянської освіти».

3. Зміст та план вивчення навчальної дисципліни

Денна форма навчання:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин				
		Аудиторних занять			С Р С	Разом
		Лекції	Семінари/ практичні	Всього		
1	Усна історія в соціогуманітарних студіях	4	2	6	12	18
2	Усноісторичні дослідження в Україні: становлення, етапи розвитку, проекти	2	2	4	12	16
3	Організація усноісторичного дослідження	4	4	8	12	20
4	Транскрибування джерел усної історії	2	2	4	12	16
5	Усноісторичний метод в навчанні історії	4	4	8	12	20
Разом		16	14	30	60	90

Заочна форма навчання:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин				
		Аудиторних занять			С Р С	Разом
		Лекції	Семінари/ практичні	Всього		
1	Усна історія в соціогуманітарних студіях	2		2	10	12
2	Усноісторичні дослідження в Україні: становлення, етапи розвитку, проекти				20	20
3	Організація усноісторичного дослідження		2	2	20	22
4	Транскрибування джерел усної історії		2	2	15	17
5	Усноісторичний метод в навчанні історії	2	2	4	15	19
Разом		4	6	10	80	90

4. Самостійна робота студента

№ теми	Назва теми	Зміст завдання	Форма звітності,
1.	Усна історія в	Читання та аналіз наукової статті. Томсон А.	Анотація

	соціогуманітарних студіях	Чотири зміни парадигм в усній історії. <i>Схід/Захід : іст.-культур. зб. / Схід. ін-т українознавства ім. Ковальських та ін.</i> Харків, 2008. Вип. 11/12: Спец. вид.: Усна історія в сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень. С. 7–24.	
2.	Усноісторичні дослідження в Україні: становлення, етапи розвитку, проекти	Ознайомлення з діяльністю Центрів усної історії в Україні	Презентація PowerPoint
3.	Організація усноісторичного дослідження	Опрацювання «Навчальних матеріалів до запису поглиблених інтерв'ю в рамках виконання науково-дослідного завдання з курсу «Історія України другої половини ХХ – початку ХХІ століття». Упорядники Г. Боднар, В. Качмар, О. Лукачук. Центр усної історії та біографістики кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського Львівського національного університету імені Івана Франка Львів, 2017. 76 с.	Тези
4.	Транскрибування джерел усної історії	Опрацювання Закону України «Про авторське право і суміжні права» (від 11 липня 2001 року зі змінами та доповненнями. <i>Голос України</i> . 2001. № 146.	Тези
5.	Усноісторичний метод в навчанні історії	Ознайомлення з шкільними проектами з усної історії	Презентація PowerPoint

5. Навчальні матеріали та ресурси

Базові джерела:

1. Боровик М., Пастушенко Т. Усна історія: сучасність та перспективи в Україні. *Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка*. Київ, 2012. Вип. 111. С. 4-6.
2. Грінченко Г.Г. Методичні рекомендації з аналізу наративних інтерв'ю. Для студентів і аспірантів. Х.: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2008. 32 с.
3. Жива історія. Методичні рекомендації. URL: https://www.ustnayaistoriya.info/wp-content/uploads/2017/07/oral-history_metodicka-doporuceni_21x21cm.pdf
4. Кісь О. Усна історія: становлення, проблематика, методологічні засади. Україна модерна. Число 11. Львів – Київ, 2007. С. 7 – 21.
5. Навчальні матеріали до запису поглиблених інтерв'ю в рамках виконання науково-дослідного завдання з курсу «Історія України другої половини ХХ – початку ХХІ століття». Упорядники Г. Боднар, В. Качмар, О. Лукачук. Центр усної історії та біографістики кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського Львівського національного університету імені Івана Франка Львів, 2017. 76 с.

Додаткові джерела та література:

1. Грінченко Г. Усна історія: методичні рекомендації з організації дослідження: для студентів і аспірантів. Харків, 2007. 28 с.
2. Задорожна Л. В. Теоретичні основи дослідження «усної історії» українців про Другу світову війну. URL: <http://journal.osnova.com.ua/article/35255>.
3. Іріюглу Ю.О. Усноісторична методика в наукових дослідженнях та освітньому процесі у ВНЗ. *Наукові записки історичного факультету ЗНУ*. 2014. Вип. 40.
4. Костенко Н., Іванов В. Досвід контент-аналізу: моделі та практики. Київ, 2003. С. 40-102.

5. Марущак О.В. Усна історія в контексті міждисциплінарних досліджень пам'яті. *Грані*. 2012. № 12 (92).
6. Нагайко Т., Лукашевич О. Повернення до усної традиції вивчення історичного минулого (в контексті побутового аспекту історії): Українське державотворення: від минулщини до сьогодення. *Матеріали науково-практичної конференції*, м. Коломия, 11–12 травня 2004 р. Коломия, 2004. С. 51-55.
7. Нагайко Т.Ю. Усна історія в Україні: традиція і сучасні практики. *Усноісторичні дослідження: сучасні тенденції, напрямки та перспективи*: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. М. Вінниця, 25-26 жовтня 2016 р. Вінниця, 2016. С. 39-42.
8. Нагайко Т. Ю., Іваненко А.О. Методичні рекомендації з організації та проведення наукових досліджень з питань вивчення історичного минулого сільських населених пунктів засобами усної історії (для студентів історичних факультетів). Переяслав-Хмельницький, 2005.
9. Пастушенко Т.В. До створення Української асоціації усної історії. *Український історичний журнал*. 2007. № 3. С. 230-235.
10. Пастушенко, Т. Метод усної історії та усноісторичні дослідження в Україні. *Історія України*. 2010. № 17/18. С. 10-15.
11. Передача текстів документів і пам'яток: Матеріали науково-методичної наради / Ред. кол.: В.В. Німчук, В.С. Шандра, Г.В. Боряк, Я.Р. Дашкевич., У.Я. Єдлінська, П.С. Сохань, В.В. Страшко, Н.М. Яковенко. К., 1990. 108 с.
12. Принс Гвін. Усна історія /Нові підходи до історіописання /за ред. Пітера Берка; пер. з англ. – К.: Ніка-Центр, 2013. 368 с. С. 145 – 186.
13. Про авторське право і суміжні права: (в редакції Закону України від 11 липня 2001 року із змінами та доповненнями. *Голос України*. 2001. № 146.
14. Рекомендація Rec (2001) 15 Комітету міністрів Ради Європи «Про викладання історії у XXI столітті в Європі». URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_729
15. Розенталь Г. Реконструкція рассказов о жизни: принципы отбора, которыми руководствуются рассказчики в биографических нарративных интервью. URL: http://www2.rsuh.ru/binary/2630626_92.1392696619.17599.pdf.
16. Титаренко Д., Титаренко О. Дослідницьке інтерв'ю: методичні рекомендації з організації та проведення дослідження. ТОВ «Праймдрук», 2012. 40 с.
17. Томсон, А. Чотири зміни парадигм в усній історії. *Схід/Захід : іст.-культур.* зб. / Схід. ін-т українознавства ім. Ковальських та ін. Харків, 2008. Вип. 11/12 : Спец. вид.: Усна історія в сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень. – С. 7–24.
18. Усна історія: теорія та практика / Упорядники А. Бойко, С. Білівненко, Ю. Головка та ін. – Запоріжжя: ТанDEM-У, 2008. 100 с.
19. Ханенко-Фрізен Н. У пошуках власного голосу: Усна історія як теорія, метод та джерело. зб. наук. ст. / за ред. Г. Г. Грінченко, Харків: ПП «ТОРГСИНПЛЮС», 2010.
20. Швайба Н. Усна історія як історіографічний дискурс. *Усна історія: теорія та практика* / Упорядники А. Бойко, С. Білівненко, Ю. Головка та інші. Запоріжжя: ТанDEM-У, 2008. 100с.

Інтернет-ресурси:

21. Сайт Української асоціації усної історії: <http://oralhistory.com.ua/>.
22. <https://www.ustnayaistoriya.info/teatr-ljalok>

6. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання

Контроль знань і умінь здобувачів вищої освіти (поточний і підсумковий) з дисципліни здійснюється згідно кредитно-трансферної системи організації освітнього процесу. Рейтинг здобувача освіти із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою.

Методи оцінювання: спостереження за навчальною діяльністю, усне опитування

(реконструктивне, творче), письмове опитування (реконструктивне, творче), тестовий контроль, практична перевірка, презентації, самооцінювання, взаємооцінювання (рецензування).

Форми контролю: залік. Види контролю: поточний, підсумковий.

Поточне оцінювання містить бали за самостійну роботу (5 балів) та участь у семінарських (5 балів). З кожної теми студент може отримати 10 балів. Під час модульного підсумкового тестування здобувач отримує 10 балів.

Під час поточного контролю з дисципліни визнаються результати навчання здобувача, отримані ним у неформальній освіті (навчання на відкритих онлайн-курсах, вебінарах тощо). Умовами для зарахування кредитів і результатів навчання є:

- наявність сертифікату;
- відповідність змісту, програмних результатів, переліку компетентностей освітньої послуги фаховому спрямуванню освітнього компонента ОП.

Порядок перезарахування:

- здобувач освіти подає заяву разом зі сертифікатом до деканату гуманітарного факультету;
- випускова кафедра встановлює відповідність змісту неформальної освіти фаховому спрямуванню та приймає рішення;
- викладач заносить до журналу обліку навчання студента відповідну кількість балів;
- викладач має право самостійно приймати рішення щодо перезарахування балів, якщо у сертифікаті зазначено не більше одного кредита ЄКТС;
- здобувач освіти має право обирати вид діяльності для перезарахування (участь у практичних/семінарських заняттях, самостійна робота, проектна діяльність тощо), якщо ці види діяльності спрямовані на формування компетентностей, зазначених у сертифікаті.

Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 90 балів, і рейтингу з атестації (залік) – 10 балів.

Денна форма навчання:

Види навчальної діяльності	Бали	Разом
Участь у семінарському/практичному занятті	5*5	25
Виконання самостійної роботи	5*5	25
Виконання проекту	30	30
Виконання тестових завдань	10	10
Залік	10	10
Всього	100	

Заочна форма навчання:

Види навчальної діяльності	Бали	Разом
Участь у семінарському/практичному занятті	5*3	15
Виконання самостійної роботи	5*3	15
Виконання проекту	30	30
Виконання контрольної роботи	30	30
Залік	10	10
Всього	100	

Переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання, в 4-х бальну та шкалу за системою ECTS здійснюється за такою схемою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового	для заліку

		проекту (роботи), практики	
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7.

8. Додаткова інформація з дисципліни

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Що таке усна історія?
2. Становлення та еволюція усної історії як напрямку досліджень.
3. Інституалізація усної історії
4. Усна історія vs історія
5. Усна історія та міждисциплінарні студії
6. Усна історія в Україні: становлення, етапи розвитку
7. Інституалізація усної історії в Україні
8. Проекти з усноісторичної тематики в Україні.
9. Обґрунтування усно-історичного дослідження
10. Вибір та пошук респондентів
11. Вибір типу інтерв'ю під час усно-історичного дослідження
12. Розробка схеми та технічна підготовка до інтерв'ю
13. «Ситуація інтерв'ю»
14. Супровідна документація
15. Транскрипція усних повідомлень науково-критичним методом
16. Транскрипція усних повідомлень науково-популярним методом
17. Археографічне оформлення текстів-транскрипцій джерел усної історії
18. Основні види та форми публікації усних джерел
19. Правові та етичні питання видання джерел усної історії
20. Дидактичні можливості усно-історичних методик
21. Методика організації проектів
22. Обґрунтування вибору теми учнівського проекту
23. Підготовка учнів до виконання проекту
24. Технічні параметри свідчення
25. День проекту
26. Методика проведення наративного біографічного інтерв'ю в умовах учнівського проекту.

Політика щодо академічної доброчесності:

Студенти виконують самостійну роботу, дотримуючись правил академічної доброчесності відповідно до Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками й здобувачами освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Виявлення ознак академічної недоброчесності під час поточного оцінювання є підставою для незарахування такої роботи. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час різних видів контролю (модульного, ректорського тощо) та

заліку заборонено. Студенти можуть використовувати мобільні пристрої під час заняття лише для підготовки семінарських завдань.

Політика щодо реченню та перескладання:

За завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, знімаються бали за несвоєчасність виконання. Студенти зобов'язані дотримуватися всіх строків, визначених для виконання завдань, передбачених курсом. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин.

Розробник силабусу: Галина ГАМРЕЦЬКА, доцент кафедри суспільних дисциплін, кандидат філософських наук, доцент..

Силабус ухвалено кафедрою суспільних дисциплін (протокол від 26 серпня 2025 року № 1)

Погоджено: науково-методичною радою академії (протокол від 27 серпня 2025 року № 1)